

absztrakt

Az **Absztrakt** a Közgazdaság- és Regionális Tudományi

Kutatóközpont tudományos hírlevele, amely közérthető és olvasható formában tájékoztat a központ három intézetében zajló munkáról, eredményekről, nyilvános programokról, közgazdaságtanról, regionális tudományról és a kapcsolódó tudományterületekről. Célunk, hogy betekintést nyújtsunk munkánkba és közelebb hozzuk a tudományt a mindennapi élethez.

Esszék

[Absztrakt < latin: abstract (elvont) < abs-, ab- (el; határozói előtag I.) + traho (húz, von)]

III. évfolyam 3. szám

2020. szeptember 21.

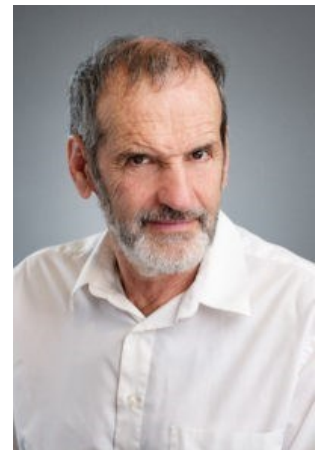

A gazdasági fejlettségről

Simonovits András (Közgazdaság-tudományi Intézet)

Élet és Irodalom, LXIV. évfolyam, 36. szám, 2020. szeptember 4.

„Sok embert izgat, hogy a rendszerváltás óta mennyire zárkóztak fel gazdaságilag a kelet-közép-európai országok a fejlett országokhoz. A kérdés megválaszolásához persze valamilyen skálán kell mérnünk az országok gazdasági fejlettségét. Például az EU-27 átlag mindenkori százalékában fejezzük ki a tagállamok fejlettségét. Ebben a rövid írásban a lehető legegyszerűbben próbálom megvilágítani a kérdéskört. A következő dimenziókat vizsgálom. 1. Mit jelent a GDP, bruttó hazai termék – egyszerűen kibocsátás? 2. Miért érdemes a fejlettséget az egy főre jutó GDP-vel számolni? 3. Hogyan módosítja a GDP-t az ország valutájának vásárlóereje? 4. Miért érdemes figyelembe venni a külkereskedelmi cserearány-változást? 5. Miben különbözik az életszínvonal a fejlettségtől? A cikk írásakor nagymértékben támaszkodtam Oblath Gábor munkáira.” **Tovább**

Metafora, vírus, politika

Fazekas Károly (Közgazdaság-tudományi Intézet)

Qubit, 2020. augusztus 17.

„A metaforák nem csupán hasznos eszközei a poézisnek, a retorikának, a bonyolult, szubjektív, érzékeny témákról, tapasztalatokról, intuíciókról való beszédnek és gondolkodásnak. Nem csupán arra valók, hogy gondolataink egyszerű, világos, ugyanakkor megvilágító erejű kifejtésében segítsenek bennünket. Megvilágosítanak, megnyugtatóknak vagy éppen ellenkezőleg, összezavarnak és felzaklatnak bennünket. A jó, kreatív metaforáknak különösen fontos szerepük lehet napjainkban. Amikor korábban elképzelhetetlen helyzetekbe kerülve kell helyes döntéseket hozni, időben cselekedni. Amikor a tét már nem a rajongók számának növelése, hanem a vírus megfékezése, adott esetben az életben maradás.” **Tovább**

KRTK interjú

30 éves korodban már van PhD-d?

Lengyel Balázst a KTI kutatócsoportvezetőjét érte ez a szokatlan kérdés, amikor önkéntesként tanított közgazdaságtant egy borneói egyetemen. Ez a külföldi tapasztalat – mint ahogy az ezt követők is – fontos állomás volt tudományos útkeresésében, és hozzásegítette ahhoz, hogy 2017-ben az MTA Lendület-pályázatának elnyerésével saját kutatócsoportot hozhasson létre Agglomeráció és társadalmi kapcsolathálózatok témában. A hálózat kutatás jövőjét az adatvezérelt kutatásban látja, emellett vonzzák a regionális kutatások és skandináv dolgok is – derül ki a *Siposs Zoltán* által készített interjúból. **Tovább**

Kutatások

Bérhányad a régi és új EU-tagállamokban

Kónya István, Krekó Judit és Oblath Gábor (KTI) *Economic Modelling* folyóiratban megjelent, angol nyelvű cikke a bérhányad alakulását vizsgálja az Európai Unió országaiban. A tanulmány szerint a kelet-közép-európai tagállamokban a bérhányad jellemzően alacsonyabb, mint a régi EU-tagállamokban, mind aggregált, mind pedig szektorális szinten. A gazdasági szerkezet átalakulása ezekben az országokban, bár jelentős volt, kevésbé magyarázza a bérhányad időbeli

változásait. Továbbá a fejlett és kevésbé fejlett EU-országok bérhányadai közötti különbség egy része magyarázható a relatív árak közötti különbségekkel. **Tovább**

Termelékenység, innováció és külkereskedelem magyar vállalati adatok alapján

Az innovatív vállalatok általában nemcsak termelékenyebbek, de nagyobb valószínűséggel és többet exportálnak, mint nem innovatív társaik. A magyar vállalatok a nyugat-európai cégekhez képest kisebb mértékben végeznek K + F-tevékenységet, ugyanakkor a vállalatok egy része alacsony K + F-ráfordítással is képes innováció bevezetésére. Az innováció és a termelékenység közötti vállalati szintű kapcsolat elemzésekor az exporton kívül az importot is figyelembe kell venni. **Halpern László** (KTI) *Külgazdaságban* megjelent tanulmányából az derül ki, hogy az innovációnak a termelékenységre kifejtett hatása Magyarországon 2010-ig nőtt, utána pedig nagymértékben csökkent, és ennek következtében 2016-ra a 2005-ös szintre esett vissza. Ezt a hatást felerősítette az, hogy 2010 után folyamatosan és jelentősen csökkent az innovatív vállalatok aránya. **Tovább**

Új technológiai cégek az Ipar 4.0 küszöbén

Vajon a hazai új technológiai vállalkozások mennyire felkészültek az Ipar 4.0 korszakára? Hol találhatóak a magyar digitális vállalkozási ökoszisztéma szűk keresztmetszetei, milyen tényezők hátráltathatják a hazai technológiai vállalkozásokat a negyedik ipari forradalom kihívásainak sikeres leküzdésében? **Szerb László, Komlói Éva és Páger Balázs** (RKI) a *Vezetéstudományban* megjelent tanulmányukban a Digitális Vállalkozási Rendszerek Európai Indexe (EIDES) segítségével elemzik a magyar digitális vállalkozási ökoszisztéma teljesítményét. Eredményeik azt mutatják, hogy jelenleg a magyar vállalkozási és digitális környezet inkább korlátozza, mint támogatja az új technológiai cégek megjelenését. **Tovább**

Nemzeti innovációs rendszerek a visegrádi országokban

A *Marketing és Menedzsment* különszámában **Lux Gábor** (RKI) ad összehasonlító elemzést a visegrádi országok nemzeti innovációs rendszereiről. Vizsgálatának fő célja a fejlődés közös vonásainak megragadása és a nemzeti, regionális szintű különbségek szemléltetése. Véleménye szerint a visegrádi országok még nem jártak sikerrel az igényeikhez és adottságaikhoz illeszkedő innovációs rendszerek kiépítésében. Felmerülő problémáik hasonlóak, tartósak és ismétlődők, de vajon hol található a kiút ezekből a problémákból? **Tovább**

Generációk közötti oktatási mobilitás: elsőgenerációs diplomás fiatalok Angliában

Bár az egyetemi tanulmányok hasznossága megkérdőjelezhetetlen, és a diplomások aránya a legtöbb országban emelkedik, a hátrányos helyzetű fiatalok még mindig kisebb valószínűséggel mennek egyetemre. **Adamecz-Völgyi Anna** (RKI) és szerzőtársai angol adatokon vizsgálták, hogy miben különbözik az első generációs egyetemisták pályautja azon társaiktól, akiknek diplomások a szülei. A kutatók azt találták, hogy a nem diplomás szülők gyerekei kisebb valószínűséggel választanak a legjobb egyetemek közül, és valamivel nagyobb valószínűséggel morzsolódnak le, mint a diplomás szülők gyerekei. A szakok közül nagyobb valószínűséggel választanak olyanokat, amelyek jó keresetet ígérnek, és erősen kötődnek a munkaerőpiachoz, például jogot vagy közgazdaságtant, és kisebb valószínűséggel művészetet vagy bölcsészetet. A cikk az *Oxford Review of Education* folyóiratban olvasható. **Tovább**

Szigmától a közgazdaságtani szakkörökig

A Szigma folyóirat 1968-ban indult Martos Béla főszerkesztésével. A negyedévente megjelenő kiadvány a kezdetektől olyan gazdaságtudományi kutatásokat publikált, amelyek korszerű kvantitatív módszerekre alapozva, ideológiamentesen igyekeznek feltárni a köz- és vállalatgazdaságtani folyamatok törvényszerűségeit. **Simonovits András** (KTI) *Szigmában* megjelent személyes hangvételű cikkében feleleveníti a folyóirathoz fűződő fél évszázados kapcsolatát, és kitér arra is, hogy miként szeretné a közgazdasági modellezés alapjait meghonosítani a középiskolai oktatásban. **Tovább**

A magyar földrajztudomány és az Osztrák–Magyar Monarchia, 1867–1918

Az 1867. évi kiegyezés után a magyar tudomány is új, modernizációs és gyarapodó pályára állt. Az egyetemi oktatás lehetőségei kiszélesedtek, így létrejöhettek a földrajzi tanszék a Budapesti Tudományegyetemen. A geográfia intézményesülése (tanszék, tudományos társaság és saját folyóirat létrejöttével) az 1870-es évek elején nagyon rövid idő alatt játszódott le. **Hajdú Zoltán** (RKI) *Közép-Európai Közleményekben*

megjelent írása az Osztrák–Magyar Monarchia magyar földrajztudományának történetét mutatja be. Elemzéséből kiderül az is, hogy milyen szerepet játszott a tudományág a háborús években, és hogy a magyar földrajztudomány a „győzelemre készült”, s a vereség pillanatában alig volt válasza az új helyzetre. **Tovább**

Helyi élelmiszer a korona idején

A helyi élelmiszerek iránti kereslet már a koronavírus járvány megjelenése előtt is látványosan növekedni kezdett. A járvány által teremtett szokatlan helyzet ugyanakkor ezt a szektort is felkészületlenül érte. A kereslet ugrásszerűen megnőtt, ugyanakkor teljes vásárlói szegmensek, értékesítési csatornák tűntek el. Az éttermek, a piacok többsége bezárt, vagy nagyon korlátozottan működött. Mindeközben komoly kihívások jelentkeztek a csomagolás, kiszállítás, valamint a számlázás, fizetés területén. A *Replika* folyóirat *Koronavírus idején* című e-könyvében **Benedek Zsófia, Nemes Gusztáv és Orbán Éva** (KTI), valamint kutatótársaik, Balogh Pál Géza és Lajos Veronika helyzetjelentését olvashatjuk a szektorról. **Tovább**

A közel-keleti migráció aspektusai

A tágabban meghatározott Közel-Kelet dél-délkelet felől öleli Európát. A térségből Európába érkező migráció azonban nem kizárólag helyi eredetű. **N. Rózsa Erzsébet** (VGI) *Máltai Tanulmányokban* megjelent írása rávilágít a közel-keleti térség népvándorlási folyamatainak hármas jellegére – kibocsátás, tranzit és befogadás. Cikkében bemutatja, hogy egyéni szinten a népvándorlási döntésekben a fizikai biztonság és a földrajzi közelség mellett a kulturális és nyelvi hasonlóság is fontos szerepet játszik. **Tovább**

Közösségi zöldterek eloszlása Debrecenben

Napjaink várostervezésének egyik kulcsfontosságú kérdése a zöldterületek növelése és demokratikus elosztása. A városok zsúfoltságának fokozódása és a társadalmi különbségek növekedése különösen jellemző a poszt szocialista városokra. **Farkas Jenő Zsolt** (RKI) és szerzőtársai Debrecenben vizsgálták a mind közösségi, mind magántulajdonú zöldterületek elhelyezkedését, eloszlását és hozzáférhetőségét. Megfigyelésük során azt találták, e területek eloszlása igen egyenlőtlen a magasabb társadalmi rétegek javára, aminek okai úgyannyira kereshetők a természetes környezet sajátosságaiban, mint a városfejlesztés második világháború utáni irányjaiban. **Tovább**

Az Európa-tanulmányok jövője

Az elmúlt években az Európa-tanulmányok terén döntő szerephez jutottak a megoldási alternatívákat kereső szakértői értelmezések, s egyre inkább elhanyagolódnak a problémákat feltárni-beazonosítani szándékozó s ezzel kérdéseket nyitva hagyó intellektuális megközelítések. Ez az átalakulási folyamat komoly dilemmákat vet fel a tudományág képviselői számára. **Grünhut Zoltán** (RKI) *Eastern Journal of European Studies*ban megjelent írásában áttekintést ad az

Európa-tanulmányok eszmetörténeti fejlődéséről, miközben hangsúlyozottan elemzi a diszciplína egyik legújabb elméleti megközelítését: a diszkurzív institucionalista teóriát. Hiába tapasztalható – más társadalomtudományi trendekhez hasonlóan – az Európa-tanulmányok terén is elmozdulás a strukturalista értelmezésektől az ágensközpontú, konstruktivista elméletalkotások felé, ezen szakértői beállítódás nem hagyhat megválaszolatlanul problémákat, nem maradhatnak kétségek, többértelműségek, tisztázatlanságok. E trend következtében nemcsak az Európa-tanulmányok fogalmi megközelítéseinek fejlődése szenved el önkorlátozásokat, de maga az erőltetett tudományos válaszadás is megalapozatlanná válhat. **Tovább**

VGI blog

Délkelet-ázsiai közvetlen külföldi befektetések a V4 országokban

A KRTK Világgazdasági Intézetében 2016 óta folyik az a kutatás, amely az Európán kívüli feltörekvő piacok multinacionális vállalatait vizsgálja. A projekt keretében elemzésre került többek között Kína, India, Brazília, Mexikó, Törökország, Dél-Afrika, és számos más feltörekvő gazdaság vállalatainak közvetlen külföldi befektetései. **Völgyi Katalin** blogbejegyzése a délkelet-ázsiai befektetőkkel (Malajzia, Thaiföld, Indonézia, Vietnám) kapcsolatos kutatási eredményeket mutatja be. **Tovább**

A strukturális transzformáció nehézségei szubszaharai Afrikában - Botswana esete

A strukturális transzformáció jelentős kihívás napjaink fejlődő országai számára. A nyersanyagban gazdag országok gazdaságának diverzifikációja különösen makacs problémának bizonyult. Ezen országok ugyanis gyakran ún. nyersanyag-átoktól szenvednek (Sachs-Warner, 2001), amelynek egyik aspektusa a helyi valuta felértékelődése. **Biedermann Zsuzsanna** Botswana gazdaságát mutatja be legújabb blogbejegyzésében. **Tovább**

Könyvajánló: pénz és fenntarthatóság – a hiányzó láncszem

Lakócai Csaba ismerteti Bernard Lietaer, Christian Arnspenger, Sally Goerner és Stefan Brunnhuber 2012-es jelentését – eredeti angol címén: *Money and Sustainability – The Missing Link* –, amely a Római Klub Európai Szervezetének felkérésére készült a *Finance Watch* és a *World Business Academy* részére. A szerzők jelenlegi gazdaságunk fenntarthatatlanságának elsődleges okának a pénzrendszert tekintik, amit ún. közgazdasági vakfoltként sokáig figyelmen kívül hagyott vagy alábecsült a szakma. **Tovább**

Cikkajánló

KRTK –Portfolio Blog

A **KRTK a Portfolio.hu** pénzügyi gazdasági hírportállal együttműködésben **közös blogot** indított, ahol a KRTK kutatói osztják meg gazdaságelemzési írásaikat.

Tényleg a nagyvárosok kiváltsága a fejlődés? Lengyel Balázs, 2020. szeptember 17.

Az EU új hétéves költségvetési kerete – avagy egy lépéssel a föderális unió felé? Somai Miklós, 2020. szeptember 10.

Lesz-e egy magyar középállalatból olyan cég, mint egy német Mittelstand? Páger Balázs, 2020. augusztus 29.

Hogyan segítheti a hálózat kutatás a magyar gazdaságfejlesztést? Elekes Zoltán, 2020. szeptember 4.

Többen mozogtak a koronavírus miatt a tereken és parkokban Dr. Jóna László, 2020. augusztus 21.

Csak a koronavírus növeli a magyar gazdaság készpénzigényét? Tóth István János, 2020. augusztus 11.

Korábbi cikkek:

A magánytól is megvéd a vírusbuborék, avagy hogyan barátokozunk járvány idején? Kóczy Á. László

Az atlanti és a balkáni modell - a régiókn melyiket választja? Szanyi Miklós

A fejlett országok valójában kevésbé pusztítják a környezetet - tényleg így van? Benedek Zsófia és Fertő Imre

Gáz Európában: Geopolitikai játszmák az Északi Áramlat bővítése körül Sziklai R. Balázs

Zsugorodó fiókhálózatok, növekvő pénzügyi kirekesztés Kovács Sándor Zsolt

Adóparadicsomokból oda-vissza: a körbejáró tőke jelenségéről Sass Magdolna

Először a régióban: szabadon kutathatók az összekötött államigazgatási adatok Magyarországon Sebők Anna

Eső után köpönyeg lehet az EU koronavírus-mentőalapja Darvas Zsolt

Miért halnak meg ilyen sokan szívrohamban Magyarországon? Uzzoli Annamária

Mit hozott a gazdáknak a koronavírus? Benedek Zsófia, Balogh Pál Géza, Baráth Lajos, Fertő Imre, Lajos

Veronika, Orbán Éva, Szabó G. Gábor, Nemes Gusztáv

Programajánló

szeptember 24. 14.00-16.00 Kristian Koerselman: **Why Finnish polytechnics reject top applicants**, KTI online szeminárium

október 1. 14.00-16.00 Kaat Iterbeke (KU Leuven): **The Determinants of Peer Effects during Learning. Evidence from a Field Experiment**, KTI online szeminárium

október 5. 10.00-13.00 online nemzetközi konferencia, **Effects of Industry 4.0 on FDI in the Visegrád countries, Program**

október 8. 14.00-16.00 Lindner Attila: **Labor Supply and the Pension Contribution-Benefit Link**, KTI online szeminárium

október 29. 14.00-16.00 Békés Gábor, Koren Miklós, Muraközy Balázs, Telegdy Álmos: **Measuring and explaining the nature of buyer-supplier relationships across firms**, KTI online szeminárium

november 6-7. **Szirák, Szirákai munkatudományi konferencia**, KTI és MTA Emberi Erőforrás Gazdaságtana Tudományos Bizottság éves konferenciája, **további információ**

Kiadó: Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont **Székhely:** 1097 Budapest, Tóth Kálmán u. 4.

Szerkesztők: Balabán Zsuzsa, Siposs Zoltán **Olvasószerkesztő:** Patkós Anna

Feliratkozás/Leiratkozás